

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Doktorikontsert

Põhjala maagia

Robert Traksmann ^{VIIUL}

Mart Kuusma ^{VIOOLA}

Tallinna Kammerorkester

Dirigent Valle-Rasmus Roots

Kavas

Kurt Atterberg, Carl Nielsen

16.11.2023 – 19.00

EMTA suur saal

Carl Nielsen (1865–1931)

Süit keelpilliorkestrile *op.* 1 (1888)

I *Präludium*

II *Intermezzo*

III *Finale*

Kurt Atterberg (1887–1974)

Süit viiulile, vioolale ja keelpillidele *op.* 19 (1917)

I *Prélude. Adagio*

II *Pantomim. Moderato*

III *Vision. Allegro moderato*

Sümfoonia keelpillidele *op.* 53 (1953)

I *Con moto*

II *Allegro molto*

III *Tranquillo*

IV *Allegro molto e ritmico*

Robert Traksmann (viiul)

Mart Kuusma (vioola)

Tallinna Kammerorkester

Dirigent **Valle-Rasmus Roots**

Täna kogete põhjamaist helikunsti ja kuulete üht Euroopa parimat kammerorkestrit Eesti parimas saalis! Aga kontsert on ühtlasi osa dirigent Valle-Rasmus Rootsi loomeuurimuslikust projektist, mis keskendub dirigeerimise manuaaltehnilise skeemivaliku aluse ehk väikseima meetrumiühiku valikule ja selle mõjule kunstilises tulemus. Lugejasõbralikumalt väljendudes – dirigendi tööriistakastis on piiramatu hulk manuaaltehnilisi võimalusi sportliku entusiasmiga hoogsast vehklemisest kuni langetatud kätega presideerimiseni: millisel puhul olla manuaaltehniline minimalist, millisel maksimalist? Täna kava valikul oli niisiis põhjamaise loomekire kunstilise atraktiivsuse kõrval oluline ka loomeuurimuslik potentsiaal – Atterbergi ja Nielseneni loomingus on tugevad mõlemad.

Taani helilooja **Carl Nielsen** oli 22aastasena **süiti keelpilli**orkestrile **op. 1** komponeerides piisavalt küps, et teose igikestvuse pandiks sellele suur kunstiline väärtus anda. 30 aastat peale teose loomist avaldas helilooja ühes intervjuus ka süidi osade antiikmütoloogiast inspireeritud alapealkirjad: I „Danaiidid“ (need võluvad naisterahvad toimetasid oma abikaasade kallal võikaid veretöid (tahtlik tapmine raskendavil asjaoludel) – karistuseks tuli neil allilmas vett auklikku vaati kanda, ehk teha tühja tööd ja näha oma vaeva tarbetust), II „Kariidide tants“ (lühidalt – tantsivad ilujumalannad) ja III „Bacchuse võidurongkäik“ (ehk Dianysos: vein, ekstaas ja kõik meeleline, et mitte öelda otse – seks). Kas need alapealkirjad olid heliloojal juba 1888. aastal mõttes või andsid nendeks ainst 30 loomisest möödunud aastat elukogemust...?

Rootsi helilooja **Kurt Atterbergi** ühes tuntumas teoses, **süidis viiulile, violale ja keelpillidele op. 19** soleerivad viiuldaja Robert Traksmann ning vioolamängija Mart Kuusma – kaualdased loomingulised partnerid keelpillikvartetis ja mujal. Dirigendile on orkestri ja solisti vahel meediumina tegutsemine alati väljakutse, eriti juhul, kui soliste on rohkem kui üks. Teos koosneb kolmest osast, mida võiks vaadelda kui karakterpalu

lüürilistes raamides – tihti lihtsustab esitajate ülesannet teose osi eristuvalt hingestada terav kontrast osade vahel, Atterbergi süidi intiimsetes helitoonides tuleb aga arvet pidada varjundites.

Atterberg on tuntud kui suur sümfonist, kuid tema loomingust kammerorkestrile pole **sümfoonia keelpillidele op. 53** (erinevalt süidist nr. 3 op. 19) laia kõlapinda leidnud. Allakirjutanu soovib aga rõhutada: tegemist on teosega, mis tuleks „kanoniseerida“. Kammerorkestrite repertuaaris pole üks hilisromantilisest kirklikus helikeeles kirjutatud täismöödus sümfoonia kunagi üleliigne. Teos pakub esitajatele ammendava plejaadi loomingulisi väljakutseid ja neist tulenevaid rõõme – dramaatilisi ja läbikomponeeritud arendusi, väljendust läbi lüürilise staatika ja loominguliselt viljakaid vastuolusid, mida vormiliseks tervikuks siduda. Eeltoodu tähendab dirigendi praktikas laia manuaaltehnoloogilist potentsiaali mitmekesisuseks, mis omakorda annab hindamatut sisendit loomeuurimusele.

Kavateksti autor Valle-Rasmus Roots

Robert Traksmann alustas viulimänguga 4-aastaselt õp Tiiu Peäske juhendamisel. Ta on lõpetanud Tallinna Muusikakeskkooli ja omandanud Berliini Hanns Eisleri nim muusikakõrgkoolis magistrikraadi prof Kolja Blacheri käe all. Meistrikursustel on ta end täiendanud Ulrike Danhoferi, Florian Dondereri, Arvo Leiburi, Jüri Gerretzi, Robert Rozeki ja Ivry Gitlise juures. Alates kevadest 2022 on Traksmann Tallinna Kammerorkestri liige. Vabakutselisena tegutsedes on Traksmann täiendanud ka mitmete teiste mainekate kollektiivide ridasid, sh Gürzenich Orchester Köln, Orchester der Karajan Akademie Berliner Philharmoniker, Eesti Festivaliorkester, Vox Clamantis, YXUS jt. Kontsertmeistrina on ta üles astunud ERSOs, Rahvusoper Estonia sümfooniaorkestris ja ka Vanemuise sümfooniaorkestris. Traksmann on soleerinud mitmete orkestrite ees, mh Oulu Symphony, Jyväskylä Symphony, ERSO, Tallinna Kammerorkester, Läti Riiklik Sümfooniaorkester ja Pärnu Linnaorkester.

Aktiivse kammermuusikuna on Traksmannil kõige pikemaajalisem koostöö olnud ansamblis Trio '95 koos Rasmus Andreas Raide ja Marcel Johannes Kitsega. Alates 2021. aastast kuulub ta ka keelpillikvarteti M4GNET koosseisu, mille tegevust toetab Eesti Kultuurkapital 2-aastase residentuuriprogrammiga. Traksmannile on Eesti Pillifondi poolt kasutamiseks antud Giuseppe Gagliano ja tema venna Antonio ühistööna valminud viul (1775–1780) ning Joseph Artur Vigneroni poogen (1890).

Mart Kuusma alustas vioola õppimist 2009. aastal Tallinna Muusikakeskkoolis Toomas Nestori juhendamisel ning 2013. aastal jätkas õpinguid sama pedagoogi juures Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Alates 2016. aasta oktoobrist õpib ta Saksamaal Detmoldi muusikakõrgkoolis prof Diemut Poppeni klassis. Kuusma on osalenud Máté Szűcsi, Veit Hertensteini, Peijun Xu, Christian Euleri, Nils Mönkemeyeri, Hermann Menninghausi, Krzysztof Chorzelski, Xandi van Dijki, Ula Ulijona Zebriunaite, Aleksandr ja Mihhail Zemtsovi meistriklassides. Samuti on ta osa võtnud kammermuusika konkurssidest, saavutades mh klaveritrio

koosseisus II koha konkursil „Pavasario Sonata“ Leedus (2012). Kuusma on mänginud ja osalenud mitmete orkestrite töös, sh Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Tallinna Kammerorkester, Detmoldi Kammerorkester, RO Estonia sümfooniaorkester, Virumaa Kammerorkester ja Järvi Akadeemia Sinfonietta. Hooajal 2014/2015 ja 2015/2016 oli ta ERSO Akadeemia laureaat. Samuti on ta olnud juhendajaks noorte ansambli mängukursusel „In corpore“ Rakveres. 2021. aasta detsembrist kuulub ta Tallinna Kammerorkestri koosseisu. Kammermuusikuna on Kuusma esinenud erinevates kooslustes. Alates 2021. aastast kuulub ta keelpillikvarteti M4GNET koosseisu, kellega koos on pälvitud 2021. aastal I preemia rahvusvahelisel kammermuusika konkursil KraCamera Krakówis.

Valle-Rasmus Roots on tšellist ja dirigent. Ta on lõpetanud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia magistrikraadiga nii tšello (2020) kui ka orkestridirigeerimise erialal (2022). Hetkel jätkab samas doktorant-nooremteadurina professorite Arvo Volmeri ja Toomas Siitani juhendamisel. Roots on vahetusüliõpilasena õppinud Kunstide Ülikoolis Berliinis ja Sibeliuse Akadeemias Helsingis. Ta on vabariiklike ja rahvusvaheliste konkursside laureaat, orkestri Helikunst asutaja ja dirigent. Roots mängib Celeste Farotti instrumendil, mille on tema kasutusse andnud Eesti Pillifond.

Tallinna Kammerorkestri (TKO) asutas 1993. aastal dirigent Tõnu Kaljuste. Ligi kolme aastakümne jooksul on orkestrist kujunenud üks Eesti esinduskollektiive, kes on oodatud esineja kontserdilavadel nii Euroopas kui ka ja mujal maailmas. TKO on äratanud tähelepanu oma kunstiliselt terviklike kavade, stiilitundliku musitseerimise ja kõrgetasemelise interpretatsioonikunstiga. Orkestri mitmekülgses repertuaaris on esindatud nii baroki-, klassitsismi- kui romantismiajastu muusika; oluliseks osaks on 20. ja 21. sajandi heliloojate looming, sh vähem tuntud teosed ja uudisteoste esiettekanded. TKO hinnatud keelpillimängijad astuvad regulaarselt üles ka solistide ja kammermuusikutena. Tallinna

Kammerorkestri kauaaegne koostööpartner on olnud Eesti Filharmoonia Kammerkoor – ühised esinemised ja salvestused on toonud mõlemale kollektiivile rahvusvahelist tuntuust ja tunnustust. 1993. aastal salvestati nimekale plaadifirmale ECM Tõnu Kaljuste käe all Arvo Pärdi autoriplaat „Te Deum“, mis pälvis kõrgeid hinnanguid maailma juhtivatelt muusikakriitikutelt ning püsis kuid plaadiedetabelite esikümnes. ECMi märgi alt on ilmunud veel Pärdi autoriplaadid „Litany“, „In Principio“ ja „Adam’s Lament“, samuti Erkki-Sven Tüüri „Crystallisatio“ ning Heino Elleri „Neenia“. Orkester on salvestanud ka firmadele Warner Music / Finlandia Records, Carus Verlag, Ondine jt.

Esimese peadirigendi Tõnu Kaljuste käe all tegutses orkester aastatel 1993–1995 ning 1996–2001. Olulise jälje TKO arengusse on jätnud Juha Kangas, kes oli 1995–1996 peadirigent ning 2001–2003 kunstiline nõustaja. Järgnenud kümnel hooajal kureeris orkestri tegevust Eri Klas. Aastatel 2013–2019 oli TKO peadirigent Risto Joost. Hooajast 2019/2020 on TKO peadirigent taas Tõnu Kaljuste. Külalisdirigentidena on orkestrit juhitanud John Storgårds, Pietari Inkinen, Okko Kamu, Jaakko Kuusisto, Richard Tognetti, Terje Tonnesen, Daniel Raiskin, Alexander Rudin, Florian Donderer, Dmitri Sitkovetski, Kolja Blacher, Peter Spissky, Maxim Rysanov, Andrew-Lawrence King, Dmitri Sinkovski; samuti hinnatud eesti dirigendid Olari Elts, Paul Mägi, Arvo Volmer, Neeme Järvi, Kristjan Järvi, Vello Pähn, Jüri Alperen, Mihhail Gerts, Kristiina Poska jpt. TKO on esinenud paljudel mainekatel muusikafestivalidel, sh Bachi kantaatide festival Milanos, Bremeni muusikafestival, „MITO SettembreMusica“, Budapesti sügisfestival, Kaustineni kammermuusikanädal, Arturo Benedetti Michelangeli festival, „Musiikkia!“, Cervantino festival, Vale of Glamorgan, MDR Musiksommer, Euphonie. Kontserdireisid on orkestri viinud USAsse, Kanadasse, Jaapanisse, Hiinasse, Brasiiliasse, Argentiinasse, Mehhikosse ja enamikesse Euroopa riikidesse. Üles on astunud New Yorgis Carnegie Hallis ning Pekingi Keelatud Linna kontserdisaalis. 2013. aastal pälvis Tallinna Kammerorkester Eesti Muusikanõukogu interpretatsioonipremia.

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

EESTI KULTUURKAPITAL

**EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA**

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia